

полювання як розваги. Законодавство країн намагається захистити тварин, але в більшості від браконьєрів та аморального й жорстокого відношення. В той же час, багато косметичних компаній тестують свою продукцію на тваринах, хоча цьому існує альтернатива, але законодавство не розцінює це як знущання над тваринами. Не можемо не згадати ритуальні вбивства тварин, які здійснюються понині з релігійних, культурних причин, хоча зараз на них поступово вводять заборону.

На нашу думку, основний етап укорінювання жорстокості в психологію людини відбувався в язичницькі часи, коли їх представники розглядали жорстокість як невід'ємний компонент панування і підпорядкування. Наразі відбувається осмислення поняття жорстокості як феномену аморальності та насильства. Проте, «діонісійський» принцип давньої культури де-не-де проривається крізь оболонку офіційної культури й стає жахливим свідомством крихкості та зворотності людської психології та моральності.

*Науковий керівник: Шоріна Т.Г.,
канд. філос. наук, доцент*

УДК 215:141.32 (043.2)

Пачес А.М.

Національний авіаційний університет, Київ

СВІДОМІСТЬ В КОНТЕКСТІ ВІДНОШЕННЯ ЛЮДИНИ ДО СВІТУ І ДО СЕБЕ

За допомогою знарядь праці людина перетворює навколишній світ та досягає своїх цілей. Вона формує уявлення про певні речі, які існують об'єктивно самостійно, адже відокремлюються від потреб задля задоволення яких були застосовані. Тварини також можуть використовувати речі як знаряддя, але таке використання зумовлене задоволенням безпосередніх біологічних потреб.

У такий спосіб в людині можна виділити так званий «технологічний вимір свідомості», який виявляється в об'єктивному знанні речей, в навичках їхнього застосування. Різні поняття в людині постають у контексті технологічної культури, засвоєні в процесі сприймання та засвоєння певних речей.

Умовно можна виділити другий вимір свідомості – соціальний. Він проявляється у взаємовідносинах людей між собою; проявленні вольових вчинків, здійснених на основі знання моральних, релігійних, правових, політичних норм. За вченням І. Канта, воля має автономний спосіб дії. Тому моральним є такий вчинок, який людина обрала і здійснила за власною волею, а не під тиском обставин чи під дією зовнішнього примусу.

Мати свідомість у цьому вимірі означає розуміти соціальні норми, робити вибір поміж різних варіантів дій. А також передбачувати наслідки зробленого вчинку, мати приблизне уявлення, як оцінять його інші, знати, яку відповідальність несеш перед собою і суспільством. У такий спосіб низький рівень соціальної свідомості (правової, моральної, політичної) засвідчує і низький рівень відповідальності. Варто зазначити, що низький рівень чи відсутність (наприклад, у випадку психічного захворювання) «соціального виміру» свідомості може не вплинути на «технологічний вимір» свідомості особи.

Також варто з акцентувати увагу на такому різновиді свідомості, як рефлексія (внутрішньому спостереженні). Адже кожна людина прагне зрозуміти власну суть, пізнати своє справжнє ество, якою ж вона є насправді і коли вона буває сама собою. Також рефлексуючи вона здійснює переоцінку цінностей, займається осмисленням своїх вчинків, критикуючи свої дії, аналізує пройдений нею шлях та досягнуті цілі, розглядає можливі варіанти розгорнення подій в різних ситуаціях.

Під час рефлексії людина усвідомлює, що відбувається в її душі, що відбувається в її внутрішньому духовному світі. Рефлексія належить природі людини, її соціальній наповненості через механізми комунікації. Рефлексія не може народитися поза комунікацією, в надрах відокремленої особистості, поза долучення до скарбів цивілізації і культури людства.

Можна сказати, що свідомість людини не є односторонньою, вона існує в стількох вимірах, в стількох взагалі можливе людське життя (у тому числі і духовне). Свідомість складно охарактеризувати, тим більше дати остаточне визначення. Вчення про неї існує у всіх можливих концепціях та розуміннях, плюралізм яких, на нашу думку, сприяє найбільш повному і цілісному висвітленню заявленої проблеми.

*Науковий керівник: Скиба І.П.,
канд. філос. наук*

УДК 172:1 (043.2)

Полюнов В.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РЕАЛЬНОГО ТА ІДЕАЛЬНОГО В ПОНЯТТІ ЛЮДИНА: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Людина, за класичним визначенням давніх софістів – міра усіх речей. Людина є єдиною істотою на Землі, яка змінює та підкоряє природу, накладаючи на неї «печатку» своєї волі та свідомості. Бурхливий і нестримний розвиток виробництва на протязі останніх віків лише укріпив віру людей у безмежність своїх можливостей.